

Het Fortuin van Fausto

Over het boek

Auteur: Oliver Jeffers

Vertaler: Mirjam Hoekstra

Uitgeverij: De Fontein

Jaar van uitgave: 2020

Over de makers

Oliver Jeffers is beeldend kunstenaar en schrijver. Hij is geboren in Australië, maar groeit op in Noord-Ierland. Als tiener droomt hij ervan drummer te worden. Wanneer hij die droom niet kan waarmaken, begint hij met tekenen. Hij studeert Illustration and Visual Communication. Oliver Jeffers gebruikt graag verschillende technieken: hij tekent, schildert, knipt en plakt. Zijn illustraties ogen eenvoudig, maar hebben een grote emotionele kracht. Oliver Jeffers woont en werkt in Brooklyn, New York. Zijn prentenboeken zijn in meer dan dertig talen vertaald.

1. VOOR HET LEZEN

1.1 Van mij

“Het fortuin van Fausto” is een prentenboek over hebzucht. Nodig de juryleden bij wijze van inleiding uit voor een plak- en denkspel.

- Vraag de juryleden om in een kring te gaan zitten.
- Leg (foto's van) voorwerpen in het midden van de kring. Vertel de juryleden dat ze stickers mogen plakken op alle voorwerpen die ze graag willen hebben. In bijlage 1 vind je een sjabloon, met de tekst ‘Van mij’.
- Stel vervolgens enkele vragen:
 - Welke spullen wil je het allerliefst hebben, en waarom?
 - Kan je alles kopen? Wanneer heb je genoeg dingen?
 - Denk je dat je voor altijd blij bent als je al die spullen hebt? Waarom (niet)?

2. TIJDENS HET LEZEN

2.1 Pak en jas

Het verhaal bestaat uit twee delen. In het eerste deel vergaart Fausto fortuin. In het tweede deel vaart hij zijn ondergang tegemoet. Wil je de opbouw graag benadrukken? Lees het eerste deel dan voor in een pak en/of das. Zodra Fausto koers zet naar zee trek je een regenjas aan en/of zet je een hoedje op.

2.2 In andere woorden

Tijdens het lezen kan je enkele moeilijke woorden toelichten, zoals:

- Eigendom: alles wat van jou is, bijvoorbeeld: de spullen die je voor je verjaardag gekregen hebt.
- Opgeëist, opeisen: luid en duidelijk zeggen dat iets voor jou (bedoeld) is, bijvoorbeeld: ‘zie je dat boek daar? Het is voor mij!’

Voel je niet verplicht om ieder moeilijk woord uit te leggen. Soms wordt de betekenis van een woord of zin duidelijk dankzij de context en jouw intonatie, expressie en handgebaren.

2.3 Illustraties

Overweeg om langer bij de illustraties stil te staan, want ze versterken vaak de betekenis van de tekst. Halverwege het verhaal, op het moment dat Fausto naar zijn boot wandelt, staat de zin: 'zeer met zichzelf ingenomen bemachtigde Fausto moeiteloos een boot en zette koers naar zee'. In plaats van woorden afzonderlijk uit te leggen, bekijk je samen de bijbehorende illustratie. Fausto staat er afgebeeld met gesloten ogen, zijn neus in de lucht en zijn been vooruit ('zeer met zichzelf ingenomen').

Geef je de juryleden graag de kans om zelf om toelichting te vragen? Vraag hen dan hun vinger op te steken, of gebruik de Fausto-figuurtjes in bijlage 2 en plak ze op stokjes.

3. NA HET LEZEN

3.1 Het fortuin van Fausto

Bespreek samen met de juryleden de titel en de omslag van het boek. De volgende vragen helpen je op weg:

- Wie is Fausto? Mogelijk antwoord: Fausto is het belangrijkste personage in dit boek. Daarom staat hij op de voorkant. Fausto bevaart de zee in een gele regenjas, met de ogen gesloten: hij heeft alleen oog voor zichzelf en zijn eigen wensen, niet voor de zee en zijn omgeving.
- Wat is een fortuin? Mogelijk antwoord: een fortuin heeft verschillende betekenissen, zoals: 1. rijkdom of heel veel geld (mijn huis kost een fortuin), 2. eigendom (alle spullen in huis die van jou zijn), 3. voor- en tegenspoed (soms heb je geluk in het leven en dan weer ongeluk).
- Wat is het fortuin van Fausto? Staat Fausto's fortuin op de voorkant van het boek afgebeeld? Fausto rekent alles en iedereen tot zijn fortuin of eigendom, met de zee als nieuwste aanwinst. De zee is behalve Fausto's 'eigendom' ook en vooral zijn ongeluk. Eerst krijgt Fausto alles wat hij wil. Dan stuit hij op protest en gaat hij zijn ondergang tegemoet. De zee krijgt heel wat ruimte op de cover en ziet er machtiger uit dan Fausto, die klein en helemaal aan de rechterkant staat afgebeeld. De felroze reflectie op het wateroppervlak markeert Fausto's einde.

3.2 Ik ben van u

Fausto wil dat iedereen voor hem buigt. De bloem, het schaap, de boom, het veld en een bos doen meteen wat Fausto verlangt. Het meer is moeilijker te overtuigen, maar ook dat gaat uiteindelijk door de knieën. Denk met de juryleden na over hoe Fausto ervoor zorgt dat iedereen naar hem luistert. Leg de volgende uitspraken voor. Telkens als ze akkoord gaan, steken ze een Fausto-figuurtje in de lucht. In bijlage 2 vind je een Fausto-sjabloon.

- Iedereen luistert omdat Fausto roept en schreeuwt.
- Eigenlijk luistert niemand. Fausto denkt alleen maar dat hij de baas is.
- De bloem en het schaap luisteren naar Fausto omdat ze vinden dat hij een goede baas is.
- Het meer luistert naar Fausto omdat het bang voor hem is.

3.3 Ik ben van mezelf

De berg verzet zich tegen Fausto en zegt 'Ik ben van mezelf'.

- Heeft de berg gelijk volgens de juryleden? Hoe zouden ze zelf reageren?
- Uiteindelijk geeft de berg Fausto zijn zin. Begrijpen de juryleden waarom de berg dat doet?
- Is het volgens de juryleden mogelijk om iemand anders te bezitten of te kopen?

De zee gaat nog een stap verder dan de berg. Wanneer Fausto stampet en schreeuwt, bewaart de zee haar kalmte en/of doet die er het zwijgen toe.

- Waarom denken de juryleden dat de zee eerst stil is? Mogelijk antwoord: de zee geeft Fausto de tijd om tot bedaren te komen.
- Wat zouden de juryleden tegen de zwijgzame zee zeggen? Gaan ze roepen of houden ze hun mond?
- Vervolgens knoopt de zee tevergeefs een gesprek aan met Fausto: 'hoe kun je van me houden als je me niet eens begrijpt?' Wat bedoelt de zee met die woorden? Zijn de juryleden het eens met de zee? Mogelijk antwoord: Fausto doet geen moeite om de zee te zien zoals die is. Hij verliest uit het oog dat hij op het wateroppervlak geen been heeft om op te staan en gaat kopje onder.

Nodig de juryleden uit voor een rollenspel, per twee of in groep. De ene kruipt in de huid van Fausto en de andere is zichzelf. Vertel de Fausto-speler dat hij/zij zich als volgt mag gedragen: luid praten, roepen, stampvoeten, vuisten ballen, alles twee of drie keer zeggen, ogen dichtknijpen, neus in de lucht steken, handen in de zij plaatsen.

Mogelijk verloop:

- A: 'Jij bent van mij!'
- B: (stilte)
- A: (stampen met de voeten) 'Heb je me niet gehoord?! JIJ BENT VAN MIJ!'
- B: 'Is dat zo?'
- A: 'Ja, want ik ben de eerste die het zegt!'
- B: 'Je zegt het wel, maar daarom is het nog niet waar.'

3.4 Het is maar een fabeltje

Op de omslag van het boek staat: 'een fabel verbeeld door Oliver Jeffers'.

- Wat is een fabel? Denken de juryleden dat "Het fortuin van Fausto" een fabeltje is?

Leg de juryleden de volgende uitspraken voor. Telkens als ze akkoord gaan, steken ze een Fausto-figuurtje in de lucht. In bijlage 2 vind je een Fausto-sjabloon. 'Het fortuin van Fausto' is een fabel want het is...

- een verhaal met pratende dieren. (Mogelijk antwoord: de bloem, het schaap, de boom en co praten net als mensen... Of beeldt Fausto zich in dat de natuur tegen hem praat? Misschien krijgen we te lezen en te zien wat er in Fausto's hoofd gebeurt?)
- een soort sprookje. (Mogelijk antwoord: het verhaal begint met 'Er was eens...'. Eindigt het verhaal ook met 'En ze leefden nog lang en gelukkig?' Voor de bloem, het schaap, de boom en co gaat het leven gewoon door. Voor Fausto houdt het op.)
- een verhaal met een lesje aan het einde. (Wat gebeurt er volgens de juryleden met Fausto? Mogelijk antwoord: Fausto verdrinkt omdat hij alleen aan zichzelf gedacht heeft en geen respect toonde voor zijn (natuur)omgeving; wie alleen in zichzelf investeert, gaat ten onder. Wat vinden de juryleden van het (lesje aan het) einde? Hadden ze verwacht dat Fausto dood zou gaan? Waarom (niet)? Vinden ze dat Fausto het verdient om te sterven?)

Je kan het gesprek over het fabelgenre als volgt afronden: Fausto is een personage. De maker van het boek heeft hem verzonnen.

- Denken de juryleden dat er op straat mensen rondlopen die net als Fausto zijn? Waarom (niet)?

3.5 De kleuren maken de man

Besteed je graag aandacht aan het kleurenpalet in dit boek? Maak eerst een kleurfiche voor jezelf. De volgende bevindingen helpen je op weg:

- In het eerste deel van het verhaal zijn de gebruikte kleuren bruin en fluorescerend roze. In het tweede deel, wanneer Fausto de zee bevaart, zijn de hoofdkleuren blauw en felgeel.
- Bruin en blauw zijn natuurlijke kleuren en worden respectievelijk gebruikt voor de scènes aan land en op zee. Ook Fausto's kostuum is bruin, met de bijbetekenis van stoffig en geestdodend.
- De roze en gele kleuren ogen gewelddadig. Het zijn onnatuurlijk felle kleuren die Fausto's agressie versterken. Denk aan: de stempel waarmee Fausto het schaap brandmerkt en de felgele regenjas die afsteekt tegen het zeewater.

Heb je de kleurkeuzes bestudeerd? Doe dan samen met de juryleden de volgende oefening:

- Blader door het boek en laat een jurylid op een willekeurig moment 'Stop!' roepen.
- Bekijk samen de dubbele pagina en besteed daarbij aandacht aan het kleurgebruik. Stel de juryleden de volgende vragen:
 - Maken de kleuren je blij, verdrietig of nog iets anders?
 - Zijn het warme of koude kleuren?
 - Vind je de kleuren passen bij de tekst, of zou jij andere kleuren kiezen?
- Herhaal bovenstaande oefening een paar keer.
- Vervolgens vraag je de ene helft van de juryleden om een tekening te maken van Fausto aan land. De andere helft van de juryleden nodig je uit om Fausto op zee te tekenen.
 - Welke kleuren hebben ze gebruikt, en waarom?

Neem samen met de juryleden de volgende illustraties en pagina's onder de loep:

- Het verhaal begint met drie kleine illustraties. Verzin er samen een beginzin bij.
- Sommige pagina's zijn bijna helemaal wit, op een zin of zelfs een woord na. Denk aan: het woord 'Uiteindelijk' ongeveer halverwege het boek of het golvende blauwe lijntje dat de zee voorstelt.
 - Vinden de juryleden het een goede keuze om zoveel ruimte wit te houden?
 - Zouden ze zelf illustraties en/of zinnen toevoegen? Zo ja, wat zouden ze dan tekenen en/of schrijven?
- Bekijk samen de dubbele pagina waarop het schaap staat afgebeeld.
 - Wat valt de juryleden op? Mogelijk antwoord: het schaap is volledig getekend, terwijl er van Fausto alleen een wijsvinger te zien is. Fausto wijst het schaap aan zichzelf toe en gaat dan snel op weg naar zijn volgende stukje fortuin.
- Soms lijkt Fausto op een stripfiguur.
 - Zijn de juryleden het hierover eens? Waarom (niet)? Mogelijk antwoord: telkens wanneer Fausto kwaad wordt, staat er een donderwolk met sterretjes boven zijn hoofd afgebeeld. Zo'n woede-wolkjes worden ook vaak in strips gebruikt.
 - Op welke pagina kan je volgens de juryleden het best zien hoe kwaad Fausto is?
- Eindoordeel
 - Welke illustratie en/of zin spreekt de juryleden het meest aan, en waarom?
 - Zijn de juryleden verrast door de kleurkeuzes? Wat vinden ze van de korte zinnen?

3.6 Activiteit: het rad van fortuin

MATERIAAL

-
- Een vooraf geknipte cirkel, bij voorkeur uit stevig papier of karton
 - Een schaar
 - Een splitpen
 - Een paperclip
 - Stiften, kleurpotloden of wasco's
 - Eventueel: een post-it of sticker per jurylid
-

Maak samen met de juryleden een rad van fortuin! In dit rad vind je geen geldbedragen of eigendommen, wel de eigennamen van de juryleden...

Hoe maak ik een rad met de hand?

- Teken een cirkel op een dik stuk papier of karton en knip die uit.
- Met een stift teken je net zoveel spieën op de cirkel als er juryleden zijn.
- Maak een gaatje in het midden van de cirkel met een schaar.
- Neem een splitpen en rijg er een paperclip aan.
- Steek de splitpen met paperclip door het gaatje in de cirkel, met de kop van de splitpen naar boven gericht. Als alles goed gaat, heb je nu een wijzer voor je rad van fortuin! In bijlage 3 vind je een referentiefoto.

- Nodig de juryleden uit om hun naam in één van de spieën te schrijven of laat hen een gepersonaliseerde sticker of post-it in een spie plakken.

Hoe werkt het rad van fortuin?

Vraag de juryleden om beurtelings aan de wijzer van het rad te draaien:

- Luna draait als eerste aan de wijzer. De wijzer stopt bij Amir.
- Luna beantwoordt de volgende vragen over Amir:
 - Wat kan Amir goed?
 - Waarbij kan hij jou helpen?
 - En wat kan jij voor Amir doen?
- Nu is het de beurt aan Amir om aan de wijzer te draaien.
- Tip: geef ook Fausto's naam een plek in het rad. Zou Fausto jou ergens bij kunnen helpen? Wat zou jij Fausto kunnen leren?

Ik kies voor een digitaal rad

- Ga naar de website <https://wheelofnames.com>.
- Typ in het tekstveld aan de rechterkant alle namen van de juryleden of voeg in plaats daarvan foto's van de juryleden toe (zie 'add image' boven het tekstveld).
- Klik ergens op het rad om het te laten draaien!

4. VERDER LEZEN

- Viktor / Jacques Maes en Lise Braekers (Van Halewyck, 2018)
- Tot hier en niet verder! / Isabel Minhós Martins en Bernardo P. Carvalho (ill.) (Gottmer, 2015)
- De gouden kooi / Anna Castiglioni, Carll Cneut (ill.) en Saskia de Coster (vert.) (De Eenhoorn, 2014)

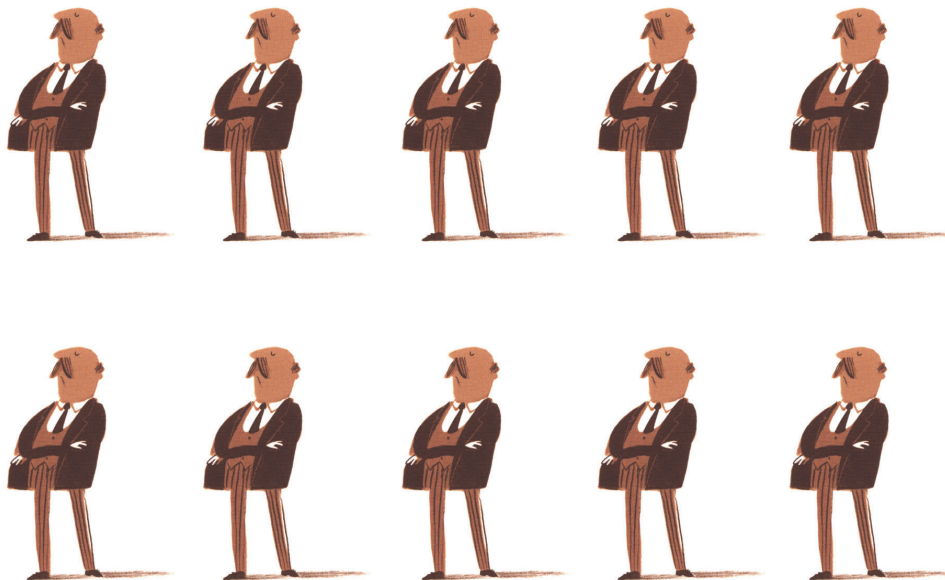

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage 1:

Bijlage 2:

Bijlage 3:

